

Poliisihallitus

Viite: Poliisihallituksen lausuntopyyntö 22.12.2017, POL-2017-51006

KESKUSRIKOSPOLIISIN LAUSUNTO TYÖRYHMÄN EHDOTUKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ POLIISITOIMESSA, LAIKSI LENTOLIIKENTEEEN MATKUSTAJATIETOJEN KÄYDÖSTÄ TERRORISMIN JA VAKAVAN RIKOLLISUUDEN ESTÄMISTÄ, PALJASTAMISTA JA TUTKINTAA SEKÄ TÄLLAISIIIN RIKOKSIIN LIITTYVIÄ SYYTETOIMIA KOSKEVAN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA SEKÄ ERÄIKSI NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI

LAUSUNTOPYYNTÖ

Poliisihallitus on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa, laiksi lentoliikenteen matkustajatietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia koskevan direktiivin täytäntöönpanosta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

Esityksen tavoitteena on saattaa poliisin henkilötietojen käsittelyä poliisitoimessa koskeva lainsäädäntö ajantasaiseksi sekä vastaamaan poliisin kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Esityksessä huomioidaan Euroopan unionin tietosuojasetuksen ja tietosuoja-direktiivin aiheuttamat muutostarpeet. Esityksellä pantaisiin myös täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi matkustajarekisteritietojen (PNR) käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjuntaan.

KESKUSRIKOSPOLIISIN LAUSUNTO

1. Yleistä

Keskusrikospoliisi pitää lakiehdotusta kannatettavana, koska pyrkimyksenä on saattaa poliisin henkilötietolaki vastaamaan kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia sekä muita henkilötietojen käsittelyyn kohdistuvia vaatimuksia.

Keskusrikospoliisi toteaa, että tietojohtoinen poliisitoiminta on johtamismalli, jossa päätöksenteko nojaa muun muassa oikeaan ja ajantasaiseen rikostiedustelutietoon ja -analyysiin. Voimassa oleva poliisin henkilötietolainsäädäntö ohjaa painokkaasti rikollisuuden kokonaistilanteen sijasta poliisin ri-

kostorjuntaan liittyvää tiedonhallintaa ja tiedosta koostuvan tilannekuvan muodostumista yksittäisten rikosten tai rikoskokonaisuuksien suuntaan. Olennaiset lainsäädännölliset puutteet liittyvät siis rikostiedustelutiedon tallentamiseen sekä sen käsittelyyn. Tehokkaan tietojenkäsittelyn avulla poliisitoimintaa voidaan suunnata mahdollisimman oikea-aikaisesti oikeisiin kohteisiin, jolloin riski kansalaisiin kohdistuvista virheelliseen arviointiin perustuvista toimenpiteistä vähenee. Tehokkaan henkilötietojen käsittelyn perustana ovat nimenomaan henkilötiedot, joita on välttämätöntä käsitellä kulloisenkin tehtävän suorittamiseksi. Näin ollen viranomaisen resursseja kulluttava ja yksityisyyden suojan kannalta kriittinen henkilötietojen käsittely vähenee. Tehokkaalla tietojohdoisella poliisitoiminnalla on siis myös henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta arvioituna yksityisyyden suojan toteutumista edistävä vaikutus.

2. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

Poliisitoimintaan sovellettavista säädöksistä

Ehdotetun lain perusteluissa (s. 49) on todettu soveltamisen kannalta olevan haasteellista, kun yleisesti sovellettavan henkilötietolain sijasta poliisin henkilötietolakia täydentäisi kolme yleisesti sovellettavaa säädöstä. Keskusrikospoliisi toteaa, että sama ongelmallisuus koskee myös erityisesti Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskusta.

Määritelmät (1 luvun 3 §)

Keskusrikospoliisi ehdottaa soveltamisen helpottamiseksi ja selkiyttämiseksi, että 1 luvun 3 §:ään lisättäisiin määritelmät ehdotetussa laissa olevista merkittävistä käsitteistä *henkilötieto*, *henkilötietojen käsittely*, *tietojoukko* sekä *erityiset henkilötiedot*.

Muiden käsiteltävään asiaan liittyvien henkilötietojen käsittely (2 luvun 2 §)

Ehdotetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa edellytetään, että erityisiä henkilötietoryhmiä voi käsitellä käsiteltävään asiaan liittyen muun muassa vain silloin, jos tiedot ovat välttämättömiä 3-5 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat muun muassa biometriset tiedot, kuten kuva- ja äänitiedot. Keskusrikospoliisi toteaa, että rikostiedustelussa on merkittävä, välttämätön ja kasvava tarve käsitellä muun muassa teknisen valvonnan kuva- ja äänitietoa toiminnan ja toimenpiteiden kohdentamiseksi jo silloin, kun käsillä ei ole esitutkintakynnystä ylittävää konkreettista rikosepäilyä. Kattava tietojen käsittely, kuten eri rekistereissä olevien tietojen keskenään vertaaminen, mahdollistaa poliisin toimenpiteiden oikea-aikaisen kohdistamisen oikeisiin kohteisiin, mikä vähentää virheiden määrää ja siten lisää kansalaisten oikeusturvaa. Asia on erityisen merkityksellinen automaattisen kasvontunnistusvertailun näkökulmasta. Keskusrikospoliisi viittaa rajavartiolaitoksen toimivaltasäännökseen, rajavartiolain (749/2014) 5 luvun 31 §:ään, ja toteaa, että ehdotetun lain ohella tulisi arvioida myös sitä, ovatko automaattiseen vertailuun liittyvät toimivaltasäännökset ajantasaisia.

Ehdotetun lain 2 luvun 2 §:n 4 momentissa on säädetty, että poliisi voi käsitellä 3 ja 4 §:ssä säädettyä tarkoitusta varten tietolähdetietoja. Keskusrikos-

poliisi katsoo, että ehdotettu säännös jättää tietolähdetietojen hyödyntämisen liian kapea-alaiseksi, joten Keskusrikospoliisi ehdottaa, että säännöstä muutettaisiin niin, että se mahdollistaisi tietolähdetietojen hyödyntämisen myös 2 luvun 5 §:ssä ja 9 §:ssä mukaisiin käyttötarkoituksiin. Lisäksi säännöksen tulisi sallia tietolähdetietojen käsittelyn ennen varsinaista tietolähteen rekisteröintiä.

Henkilötietojen käsittely tutkintatarkoituksiin (2 luvun 3 §)

Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotetun lain 2 luvun 3 §:n perustelut ovat varsin yleisluontoiset. Säännös ilmeisesti kuitenkin kattaa muun muassa kaikki tiedusteluprojektit. Keskusrikospoliisi kiinnittää huomion siihen, että jos kaikki tiedusteluhankkeet tulisivat aina 2 luvun 4 §:n piiriin, edellyttäisi se käytännössä sitä, että kaikki talletettavat henkilöt kuuluvat 2 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun henkilöpiiriin. Tämä tekisi esimerkiksi avointen lähteiden tietolouhinnan vaikeammin hyödynnettäväksi. Ehdotetun lain 2 luvun 7 §:n 2 momentin *eteissäännös* vähentää osittain henkilöpiiriin liittyvää ongelmaa, mutta säädetty kuuden kuukauden säilytysaika on usein rikostiedustelutarpeisiin nähden liian lyhyt.

Tiedustelutyön tehokkuutta lisäksi, jos tehtävälähtöiset tiedusteluhankkeet kuuluisivat 2 luvun 3 §:n piiriin ja niihin liittyvät henkilötiedot tulisivat käsiteltäväksi samojen pääsääntöjen mukaan kuin esimerkiksi esitutkinnassa saadut ja hankitut tiedot. Tällöin merkittäväksi tulee kyseisen säännöksen 2 momentin 8 kohdalle annettava merkitys siitä, mitä tarkoitetaan *muutoin asiaan liittyvällä henkilöllä*.

Keskusrikospoliisi viittaa henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lakiehdotuksen 15 §:än ja toteaa, ettei ehdotettua turvallisuustietorekisteriä koskien ole määritelty henkilöpiiriä kenestä tietoja voidaan tallettaa. Säännös siis jättää avoimeksi rikostiedustelutarkoituksessa käsiteltävien henkilöiden piirin, mitä ei poliisissa ole katsottu mahdolliseksi. Keskusrikospoliisi toteaa, että poliisin henkilötietolain jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota henkilöpiirin määrittelyyn ja siihen, ettei liian tiukalla tai epäselvällä sääntelyllä aiheuteta ongelmallisia tulkintatilanteita.

Rikostiedusteluun liittyvien henkilötietojen käsittely (2 luvun 4 §)

Yksityiskohtaisissa perusteluissa (s.72) on todettu, että erotuksena 3 §:ssä tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn 4 §:ssä ei olisi kyse tutkintatoimenpiteisiin, vaan erilaisiin rikostiedustelutoimenpiteisiin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä. Keskusrikospoliisi esittää kysymyksen siitä, rajaako kyseinen maininta tiedustelurekisteriin syötettäviä tietoja. Nykytilan mukaisesti epäiltyjen tietojärjestelmään syötettävien muiden havaintojen, kuin varsinaisten havaintotietojen, syöttöä ei useinkaan edellä mikään tiedustelutehtävä tai -toimenpide, vaan kyse voi olla yksinkertaisesti tunnetusta rikollisesta tehdyn havainnon syöttämisestä järjestelmään.

Keskusrikospoliisi katsoo, ettei säännöksen sanamuoto näytä vastaavan täysin perusteluissa esitettyä. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on viitattu poliisi- ja pakkokeinolain tarkkailusäännöksiin, vaikka perusteluissa on Keskusrikospoliisin käsityksen mukaan lähdetty siitä, että tarkkailua käytetään tässä yhteydessä tiedonhankinnan yläkäsitteenä, eikä sillä viitata suunni-

telmalliseen tarkkailuun. Toiseksi ehdotettu säännös näyttää edellyttävän pidemmälle menevää rikoksen yksilöintiä kuin mitä perusteluiden mukaan on tarkoitettu. Keskusrikospoliisi katsoo, että säännöksen sanamuotoa tulisi muuttaa niin, että se vastaisi perusteluissa esitettyä kantaa rikoksen yksilöinnistä.

Ehdotetun 2 luvun 4 §:n 2 momentti alkaa lauseella "Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen on liityttävä henkilöihin". Perustelujen mukaan tällä on tavoiteltu rajausta, jonka mukaan 2 momentin perusteella talletettuja tietoja voidaan käyttää 1 momentissa kuvattuun tarkoitukseen. Keskusrikospoliisin mukaan tosiasiaa kuitenkin säännös antaa sen vaikutelman, että analyysityössä ja muissa 1 momentissa mainituissa tarkoituksissa ei saisi käyttää muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Keskusrikospoliisin mukaan on varmistuttava siitä, ettei tehtävä- ja henkilölähtöistä rikostiedustelutyötä sekoiteta keskenään. Keskusrikospoliisi ehdottaa, että edellä mainittu lainaus korvattaisiin ilmaisulla "*Rikostiedustelutarkoituksessa voidaan tallettaa tietoja henkilöistä:*".

Keskusrikospoliisi kiinnittää huomion 1 ja 2 momentin väliseen ristiriitaan maksimirangaistusvaatimusten välillä.

Ehdotetun 2 luvun 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa on säädetty, että 1 momentissa tarkoitettujen tietojen on liityttävä henkilöihin, jotka ovat toistuvasti yhteydessä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön tai tavataan toistuvasti tämän seurassa, ja yhteydenpidolla tai tapaamisella oletetaan olevan yhteys rikokseen. Keskusrikospoliisi viittaa sivun 25 yksityiskohtaisiin perusteluihin ja korostaa, että yhteydenpito on tyypillisesti konkreettinen, objektiivisesti havaittava seikka eikä subjektiivisen arvioinnin tulos. Keskusrikospoliisi toteaa, ettei lakiehdotuksessa ole tarkemmin määritelty, mitä tarkoitetaan säännöksessä mainitulla *oletuksella* yhteydestä rikolliseen toimintaan. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan säännöksen kohdan kriteerillä rajataan pois ainakin ne henkilötiedot ja yhteydet, joista voidaan nopeasti havaita, ettei niillä ole yhteyttä rikolliseen toimintaan.

Ehdotetun 2 luvun 4 §:n 2 momentissa viitataan pakkokeinolain 10 luvun 12 §:ään, joka sisältää määritelmäsäännökset tarkkailusta ja suunnitelmallisesta tarkkailusta sekä suunnitelmallisen tarkkailun edellytykset. Poliisilain osalta ehdotuksessa on sen sijaan viitattu poliisilain 5 luvun 13 §:n 1 momenttiin, joka koskettaa pelkästään tarkkailua. Keskusrikospoliisi esittää kysymyksen, onko ehdotuksessa tarkoitettu, että myös pakkokeinolain 10 luvun mukaiset suunnitelmallista tarkkailua koskevat tiedot ovat tallennettavissa kyseisen säännöksen perusteella? Minkä vuoksi siinä tapauksessa poliisilain mukaisella suunnitelmallisella tarkkailulla hankitut tiedot on rajattu säännöksen ulkopuolelle?

Havaintotietojen käsittely (2 luvun 6 §)

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä yksityiskohtaisten perustelujen mainintaa (s.76) siitä, että havaintotietoja voidaan hyödyntää rikoksen estämistä tukevien lupavalvontatoimenpiteiden kohdentamisessa.

Yksittäiseen tehtävään liittymättömien tietojen käsittely (2 luvun 7 §)

Keskusrikospoliisi pitää 2 luvun 7 §:n 2 momenttia tärkeänä säännöksenä. Olennaista on huomata, että säännöksen sanamuodon kirjauksesta "saatuja henkilötietoja" huolimatta voidaan perustelujen mukaan tämän säännöksen turvin käsitellä sekä hankittuja että muutoin saatuja tietoja. Säännöksen tarkoitus huomioon ottaen käsittelykynnys "voi olla merkitystä" on perusteltu. Tietoihin kytkeytyy 5 luvun 3 §:n mukainen kuuden kuukauden poistossääntö, mikä voi käytännössä osoittautua vakavan rikollisuuden torjunnan kannalta liian lyhyeksi. Keskusrikospoliisi esittää säädettäväksi, että kyseistä aikaa voitaisiin yksittäistapauksessa pidentää. Määräaikaa voitaisiin pidentää viidellä vuodella pseudonymisoinnin avulla siten, että tiedot olisivat palautettavissa esimerkiksi terrorismirikoksen tai muun vakavan rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Keskusrikospoliisi viittaa siviilisektorilla suoritettavaan verkkoanalytiikkaan ja toteaa, että jos viranomaisella on siviilisektoriin nähden huomattavasti kapea-alaisempi oikeus säilyttää henkilötietoja, voi se johtaa siihen, että toimenpiteiden suorittamiseksi poliisi voi joutua ostamaan tai takavarikoimaan mainittua tietoa.

Salaisilla tiedonhankintakeinoilla saatujen ylimääräisten tietojen käsittely (2 luvun 8 §)

Ehdotetussa 2 luvun 8 §:n 2 momentissa on todettu, että ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään poliisilain 5 luvun 54 §:ssä ja salaisilla pakkokeinoilla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä pakkokeinolain 10 luvun 56 §:ssä. Poliisilain 5 luvun 52 §:ssä ja pakkokeinolain 10 luvun 54 §:ssä on säädetty siitä, kenellä on oikeus tutkia näitä tallenteita. Keskusrikospoliisi toteaa rikostiedustelutehtävien kannalta tärkeäksi, että rikostiedustelutehtävään määrättyllä poliisimiehellä on oikeus tutkia tallenteita. Näin ollen Keskusrikospoliisi esittää, että mainittuja säännöksiä muutettaisiin siten, että niissä todettaisiin rikostiedustelutehtäviin määrättyillä poliisimiehillä olevan oikeus käsitellä kyseisiä tallenteita.

Teknisessä valvonnassa saatujen henkilötietojen käsittely (2 luvun 10 §)

Ehdotetun lain 2 luvun 10 §:n mukaan poliisilla on oikeus käsitellä henkilötietoja, jotka on saatu poliisilain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa teknisessä valvonnassa. Keskusrikospoliisi esittää kysymyksen siitä, että kun tämä koskee vain poliisin suorittamaa teknistä valvontaa, tuleeko siviilitoimijoiden valvontatallenteita koskien sovellettavaksi ehdotetun lain 2 luvun 7 §?

Keskusrikospoliisi toteaa, että kasvontunnistusteknologian hyödyntämisessä merkityksellisiä ovat teknisessä valvonnassa ja teknisellä laitteella saadut kuvatiedot. Keskusrikospoliisi korostaa, että kasvontunnistusteknologian käyttömahdollisuuden kannalta on tärkeää, että henkilötietojen käsittelyä ja toimivaltaa koskevat säännökset mahdollistavat monipuolisen käsittelyn, kuten kuvatietojen automaattisen vertailun taustarekistereihin.

Yhteensopiva käsittely (2 luvun 11 §)

Ehdotetun lain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa on säädetty, että poliisin henkilörekisterin tietoja saa salassapitosäännösten estämättä käsitellä laillisuusvalvonta-, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa. Poliisissa otetaan kuluvan vuoden aikana käyttöön uusi valtakunnallinen tietojärjestelmä,

jolloin on aiheellista harkita, mitkä ovat oikeat menettelytavat turvaamaan sensitiivisten tietojen, kuten tietolähdetietojen, salassa pysymisen.

Ehdotetun 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan poliisi voi käsitellä henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen, lukuun ottamatta arpajaislaissa ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen estämisestä annetussa laissa tarkoitetun rahapeliyhtiön valvontatietoja, silloin, kun se on tarpeen sellaisen rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi, josta voi seurata vankeusrangaistus. Keskusrikospoliisi viittaa vastaavaan Puolustusvoimien henkilötietojen käsitteilyä koskevaan lakiehdotuksen 3 luvun 17 §:än, jossa muussa tarkoituksessa suoritettavaa henkilötietojen käsittelyä ei ole sidottu rikoksen törkeysasteeseen. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että viranomaisilla olisi Puolustusvoimia koskevan ehdotuksen mukainen oikeus käsitellä muussa kuin niiden keräämis- ja tallentamistarkoituksessa henkilötietoa rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi ilman rikokselle asetettua törkeysastetta.

Säännöksen 3 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa on yksiselitteisesti sanottu, että muun muassa tiedustelutietojen käyttäminen lupavalvonnan suuntaamiseen on aina mahdollista. Keskusrikospoliisi näkemyksen mukaan rikostiedustelutietoja tulisi myös voida luovuttaa ja käyttää lupaharkinnassa. Perusteluissa kieltämisestä on perusteltu muun muassa tietojen epävarmalla luonteella ja rajoitetusta tarkastusoikeudesta johtuvilla oikeusturvahaasteilla. Keskusrikospoliisi toteaa, että näitä oikeusturvahaasteita voitaisiin kompensoida päätöksentekoprosessiin liittyvillä tekijöillä, kuten velvollisuudella perustella näissä tilanteissa hallintopäätökset korostetun huolellisesti. Myös mahdollinen erityinen nopea valitusmenettely turvaisi hallintopäätöksen kohteen oikeuksia.

Keskusrikospoliisi toteaa, että kansainväliset kokemukset osoittavat, että järjestäytyneen ja muun vakavan rikollisuuden torjunnassa on painopistettä siirrettävä niin sanottuun hallinnollisen torjunnan suuntaan, missä keskeistä on vakavan rikollisuuden kitkeminen kaikenlaisesta luvanvaraisesta toiminnasta (esimerkiksi aseluvat, rahapelit, julkiset tapahtumat ja järjestyksenvalvonta). Viranomaisilla olevan tiedon käytön rajoittaminen esitetyllä tavalla on ristiriidassa koko luvanvaraisuuden periaatteen kanssa. Ajatus siitä, että viranomaiskoneisto myöntää lupia tahoille, joiden voidaan jopa kymmenien tiedustelutietojen perusteella todeta olevan rikollisia piirejä lähellä, on yhteiskunnallisesti kestämätön. Lupavalvonnan osalta huomio kiinnittyy myös siihen, että tietoja voidaan luovuttaa ainoastaan poliisin lupavalvonnan suuntaamiseen, mutta ei esimerkiksi ympäristöviranomaisien lupavalvonnan suuntaamiseen.

Keskusrikospoliisi korostaa, että yhteensopivalla käsittelyllä on keskeinen merkitys arvioitaessa rahanpesurekisterin tietojen hyödyntämistä rikostorjunnassa laajemmin kuin mitä laki rahanpesun selvittelykeskuksesta mahdollistaa.

Henkilötietojen erityissäännöksiä (3 luku)

Ehdotetun lain 3 luvussa on säädetty muun muassa poliisin oikeudesta saada tietoja käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tarpeellisia tietoja re-

kistereistä. Keskusrikospoliisi toteaa, ettei lakiehdotuksessa ole otettu kantaa siihen, voiko poliisi saada suoraikäyttöyhteyden yksityisten ylläpitämiin rekistereihin. Keskusrikospoliisi toteaa, että poliisilla voi olla tarve suoraikäyttöyhteyteen esimerkiksi hankkiessaan tietoja joidenkin verkkohistoriaa tallentavien yritysten tietokannoista.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan on selkeä puute, että rikosrekisteritietojen (4 ja 4 a §:t) käyttö on sidottu poliisissa voimakkaasti pakkokeinojen käyttöön. Keskusrikospoliisin mukaan kyseisiä tietoja tulisi voida käyttää laajemmin tutkinta- ja rikostiedustelutarkoituksiin (rikosten estämiseen ja paljastamiseen).

Henkilötietojen luovuttaminen muille viranomaisille (4 luvun 2 §)

Keskusrikospoliisi pitää säännöstä kokonaisuutena arvioiden hyvin laadittuna. Keskusrikospoliisi kiinnittää huomion pykälän 2 momenttiin, jonka mukaan poliisi voi 1 momentissa säädetyn lisäksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa toiselle viranomaiselle sellaiset henkilötiedot, jotka ovat välttämättömiä kyseessä olevan viranomaisen tai poliisin yksittäisen tehtävän suorittamiseksi, jos on ilmeistä, ettei tiedon luovuttamisesta aiheudu olennaista haittaa niiden eduille, jonka suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Keskusrikospoliisi katsoo, että mainittu lainkohta on jossain määrin vaikeaselkoinen yhteensopivia käyttötarkoituksia sääntelevään säännökseen verrattuna. Käytännössä tulkintahaasteet kiteytyvät esimerkiksi kysymykseen, voidaanko tiedustelutietoa luovuttaa lupahallintoon, jos se on rikoksen estämiseksi välttämätöntä. Kyse voisi olla esimerkiksi järjestäytyneen rikollisryhmään toimintaan osallistumisen estämisestä. Keskusrikospoliisi katsoo tarpeelliseksi harkita, olisiko *tarpeellisuus* edellytys riittävän rajoittava tekijä *välttämättömyyden* sijasta.

Keskusrikospoliisi pitää 4 luvun 2 §:n 2 momentin yksityiskohtaisten perustelujen (s. 86) verohallintoa koskevaa mainintaa tärkeänä. Ehdotetun lain perusteluissa (s. 136) on myös todettu, että "(v)aiikka poliisin selvittämän asian osalta poliisi päätyisi siihen, että asiassa ei ole syytä epäillä rikosta, alun perin rikokseksi epäilty toiminta voisi täyttää hallinnollisen rikkomuksen kriteerit. Hallinnollisen rikkomuksen selvittämistä olisi pidettävä yhteensopivana henkilötietojen käsittelynä alkuperäisen henkilötietojen keräämisen tarkoituksen kanssa, ottaen huomioon oikeuskäytännössä vakiintuneen kaksinkertaisen rangaistuksen kiellon (ne bis in idem -periaate)." Keskusrikospoliisi toteaa, että kyse on ilmeisestikin yhteensopivasta käytöstä eikä alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisesta tietojen käytöstä. Jos tieto luovutetaan alkuperäisessä käyttötarkoituksessa, ei sitä ilmeisestikään voida käyttää muuhun tarkoitukseen. Herää myös kysymys siitä, miten poliisi voi arvioida tietojen välttämättömyyttä toisen viranomaisen toiminnassa.

Ehdotetun lain 4 luvun 2 §:n 4 momentissa on säädetty, että ennen henkilötietojen luovuttamista niiden vastaanottajan on esitettävä rekisterinpitäjälle luotettava selvitys henkilötietojen asianmukaisesta suojaamisesta. Keskusrikospoliisi pitää tätä liian tulkinnanvaraisena ja ehdottaa, että säännöksen sisältöä täsmennettäisiin tai tarkoitusta avattaisiin ehdotuksen yksityiskohteisissa perusteluissa.

Henkilötietojen luovuttaminen yksityiselle yhteisölle tai henkilölle (4 luvun 3 §)

Keskusrikospoliisi kiinnittää huomion 4 luvun 3 §:n 1 momentin kohtaan "vastoin rekisteröidyn oikeutettua etua". Keskusrikospoliisi pitää tarpeellisena, että tämän lainkohdan tarkoitus avataan perusteluteksteissä riittävän yksityiskohtaisesti.

Ehdotetun lain 4 luvun 3 §:n 2 momentissa on säädetty poliisin oikeudesta luovuttaa tietoja yleisön tietoon yleisen tietoverkon välityksellä. Keskusrikospoliisi toteaa, että lainkohta sisältää useita oikeusturvaa lisääviä edellytyksiä, joten se esittää harkittavaksi, onko käsitteen *erityisesti* tuoma vaatimus tarpeellinen.

Henkilötietojen luovuttaminen Europolin tietojärjestelmiin (4 luvun 8 §)

Keskusrikospoliisi toteaa, että Europolille luovuttamisen tulisi olla mahdollista samassa laajuudessa kuin muille valtioille tapahtuva tietojen luovuttaminen. Ehdotettu säännös ei huomioi rahanpesurekisterin tietojen osalta niin sanottuja esirikoksia. Esimerkiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 5 § mukaan rahanpesun selvittelykeskus voi perustellusta pyynnöstä luovuttaa 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Kolmannelta maalta, kansainväliseltä rikospoliisijärjestöltä tai muulta kansainväliseltä rikostorjuntavirastolta saatujen henkilötietojen käsittely (4 luvun 13 §)

Keskusrikospoliisi korostaa, että oikeudellinen instrumentti voi rajata tietojen käyttöä niiden muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseen, jolloin tietojen käytön rajoituksista ei ole välttämättä erikseen sovittu. Keskusrikospoliisi toteaa, että kansainvälisessä tietojen vaihdossa keskeinen periaate on se, että tietoja käytetään niiden alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisesti.

Muihin 2 luvun 3 ja 5 §:ssä säädettyihin tarkoituksiin käsiteltävien henkilötietojen poistaminen (5 luvun 2 §)

Ehdotetun säännöksen mukaan vaikuttaa siltä, että tiedusteluprojektiin liitettäviä henkilötietoja saisi käsitellä vain viisi vuotta, jonka jälkeen ne tulisi poistaa. Keskusrikospoliisi toteaa, että säilytysaika on liian lyhyt, kun otetaan huomioon, että kyse saattaa olla hyvin vakavien rikosten, kuten jatkuvien huumausainerikosten, estämiseen tai paljastamiseen liittyvästä projektista, johon liittyy paljon tiedonhankintaa ja tiedon käsittelyä. Keskusrikospoliisi ehdottaa, että poistoaika pidennettäisiin kymmeneen vuoteen.

Rikostiedusteluun liittyvien henkilötietojen ja havaintotietojen poistaminen (5 luvun 3 §)

Ehdotetun lain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa on säädetty, että teknisillä apuvälineillä talteen otetut kuva- ja äänitallenteet on poistettava 1 momentista poiketen 96 tunnin kuluttua merkinnän tekemisestä tietojärjestelmään. Keskusrikospoliisi toteaa, että kyseinen sääntö ilmeisesti perustuu niin sanotun poliisin haalarikameratyöryhmän linjaukseen, eikä tätä tule laajentaa koskemaan kaikkia teknisiä tallenteita. Yleisesti valvontatallenteiden osalta kyse on yleensä tilanteista, joissa vasta päivien tai viikkojen kuluttua havaitaan, että johonkin valvonta-aineistoon saattaa sisältyä esimerkiksi esitutinnan kannalta ratkaisevaa näyttöä. Keskusrikospoliisi toteaa, että poistoaika tulee pidentää vähintään kuuteen kuukauteen, ja viittaa tässä yhteydessä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen LIPRE-järjestelmän kahden vuoden säilytysaikaan sekä henkilötietojenkäsittelystä tullissa (639/2015) 5 luvun 22 §:n tietojen poistamista koskeviin sääntöihin.

3. Laki lentoliikenteen matkustajatietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisin rikoksiin liittyviä syytetoimia koskevan direktiivin täytäntöönpanosta.

Keskusrikospoliisi toteaa, että kun ehdotuksessa PIU-yksikön toiminta kytetään PTR-lakiin, tulee lainsäädännössä huomioida se, että PIU-yksikköön työskentelemään määrättyllä, tämän lain mukaan toimivaltaisella nimetyllä henkilöstöllä tulee olla oikeus käsitellä yksikön asetettuihin tehtäviin hankkimaa vastaanottamaa ja käsittelemää tietoa, ilman viranomaiskohtaisten toimialasäädösten asettamia PIU-yksikön tehtäviin nähden perusteettomia rajoitteita.

Euroopan komission PNR -matkustajatietoyksiköiden valmisteluasiakirjaan (SWD(2016) 426) koskevaan täytäntöönpanosuunnitelmaan on kirjattu yksityiskohtaisesti direktiivin täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet. Komission mukaan sääntelykehystä laatiessaan jäsenvaltioiden olisi harkittava, että siinä säädetään selkeästi tietokannoista, joihin PNR-tietoja voidaan verrata 6 artiklan 3 a kohdan mukaisesti ja pääperiaatteista, joiden perusteella luodaan, päivitetään ja toteutetaan ne ennalta määritetyt kriteerit, joiden mukaisesti PNR-tietoja käsitellään 6 artiklan 3 b ja 4 kohtien nojalla.

Edelleen jäsenvaltioiden on yksilöitävä ja nimettävä kansallinen viranomainen tai kansalliset viranomaiset, jotka toimivat matkustajatietoyksikkönä, ja miten nämä sisällytetään osaksi niiden hallinnollista rakennetta ja matkustajatietoyksikössä on oltava asianmukainen tekninen infrastruktuuri, joka mahdollistaa PNR-tietojen tallentamisen, käsittelyn ja analysoinnin direktiivin ehtojen mukaisesti. On laadittava asianmukaiset ratkaisut sen varmistamiseksi, että eri jäsenvaltioiden matkustajatietoyksiköt voivat vaihtaa PNR-tietoja tehokkaasti ja oikea-aikaisesti.

Keskusrikospoliisi toteaa, että matkustajatietoyksikössä on oltava riittävästi henkilöstöä, ja henkilöstön on saatava asianmukaista koulutusta voidakseen hoitaa tehtävänsä. Suurien tietomassojen käsittely aiheuttaa merkittäviä resurssivaatimuksia PIU-yksikön toimeksiantojen myötä muille viranomaisyksiköille kuten poliisilaitoksille. Keskusrikospoliisi korostaa, että tämä resurssikysymys tulee ottaa huomioon ehdotetun lain valmistelun yhteydessä.

Määritelmät (3 §)

Keskusrikospoliisi ehdottaa lisättäväksi säännökseen seuraavat uudet määritelmät ja muutokset ehdotettuihin määritelmiin:

Varausjärjestelmän määritelmään jatkoksi lähtöselvitysjärjestelmän määrittely: "(j) lähtöselvitysjärjestelmällä lentoliikenteen harjoittajan sisäistä järjestelmää, johon liikenteen harjoittaja kerää matkustajalta PNR- tai matkustajan ennakkotietoja lähtöselvitystoimituksen yhteydessä." Lisäystä ehdotetaan siksi, koska osa liikenteenharjoittajan PNR-rekisterin matkustajatiedosta kerätään ja todennetaan lähtöselvitysprosessissa ja tallennetaan vain lähtöselvitysjärjestelmään. Nämä tiedot ovat osa PNR-direktiivissä määriteltyä viranomaisille toimitettavaa PNR-tietokokonaisuutta (19 tietokohtaa).

Matkustajan ennakkotieto. Matkustajan ennakkotiedot ovat tärkeä osa PNR-matkustajatietoa. PNR-direktiivin liitteessä 1 matkustajan ennakkotieto käsite on määritelty ja se poikkeaa nykytilan API-direktiivissä olevasta määrittelystä. Näin ollen Keskusrikospoliisin pitää tärkeänä, että ehdotetussa laissa kyseinen käsite määriteltäisiin. PNR-direktiivin liitteen mukaan matkustajan ennakkotiedolla tarkoitetaan seuraavia tietoja; matkustusasiakirjan tyyppi ja numero, matkustusasiakirjan myöntävä valtio, matkustusasiakirjan voimassaolopäivä, aluksella olevan matkustajan asema (miehistö, saapuva / lähtevä matkustaja), matkustajan kansalaisuus, nimi, sukunimi, syntymäaika ja sukupuoli, rajanylityspaikka tulo / lähtö Suomeen / Suomesta, lennon numero ja lentoyhtiön tunnus, lähtö- ja saapumisajankohta, lähdön ja saapumisen paikkakunta, matkatavaroiden määrä, paino ja tunnistetiedot, istumapaikan numero, lennolla kuljetettujen matkustajien kokonaismäärä.

PNR-matkustajatiedon käsittelyn tulos. Matkustajatietoyksikön matkustajajärjestelmän arviointiprosessin tunnistamistulos.

Lisätutkimus. Matkustajatietoyksikössä ja toimivaltaisessa viranomaisessa PNR-tiedon käsittelyn tuloksiin kohdistettavia tarkastus-, tutkinta- ja selvitystoimenpiteitä.

Muuta:

Ehdotetun 3 §:n 8 kohdan mukaan vakavalla rikollisuudella tarkoitetaan direktiivin liitteessä II tarkoitettuja rikosten muotoja, joista enimmäisrangaistukseksi on säädetty vähintään kolme vuotta vankeutta. Keskusrikospoliisi katsoo, että valmistelussa on tarpeellista tarkistaa, onko liitteessä lueteltujen rikosten ja Suomen rikoslainsäädännön välillä ristiriitoja. Keskusrikospoliisi esittää, että rikoslain 17 luvun 1 a §:n järjestäytyneeseen rikollisryhmään toimintaan osallistumisesta säädetäisiin maksimirangaistukseksi vähintään 3 vuotta vankeutta, kun se nykyään on 2 vuotta, eikä siten täytä ehdotetun lain vaatimuksia.

Lentoliikenteen harjoittajan velvollisuus toimittaa matkustajarekisteritietoja (4 §)

Keskusrikospoliisi ehdottaa lisäystä, jolla lentoliikenteen harjoittaja velvoitetaan ilmoittamaan matkustajatietoyksikölle rajanylitysliikenteen aloittamisesta viimeistään neljä kuukautta ennen liikennöinnin aloittamista. Lisäksi uusista reiteistä tai vuoroista tulisi ilmoittaa viimeistään kaksi kuukautta en-

nen liikennöinnin aloittamista, ja PNR- tiedot tulisi toimittaa sähköisesti käyttäen yhteistä yhteyskäytäntöä ja tuettuja tietomuotoja.

Ehdotetun lain 4 §:n mukaan matkustajarekisteritiedot on toimitettava 24 tuntia ennen lennon asianmukaista saapumis- tai lähtöaikaa sekä välittömästi lennon sulkeuduttua, jolloin tietojen toimittamisen voi rajata myös aikaisemmin toimitettujen siirtojen päivityksiin. PNR-direktiivin 8 artiklassa määritellään liikenteenharjoittajien tietojen siirtoa koskevat velvollisuudet, artiklan 2 kohdassa erityisesti matkustajan ennakkotietojen (API-tietojen) osalta. Mainitut matkustajan ennakkotiedot ovat merkittävä osa PNR-tietoja: ne kerätään matkustajalta pääosin vasta lähtöselvityksessä ja tallennetaan lähtöselvitysjärjestelmään. Liikenteenharjoittajat keräävät matkustajan ennakkotietoja ja toimittavat sitä rajavalvontaviranomaisille jo nyt Schengen ulkorajalentojen osalta. Keskusrikospoliisi ehdottaa, että tämän tiedon saamisen matkustajatietoyksikköön varmistamiseksi ehdotetussa laissa huomioidaan matkustajatiedon lähetyksen tekninen toteutus tarjontamenetelmällä niin 24 h -tietojen osalta varausjärjestelmästä kuin 0 h-tietojen osalta lähtöselvitysjärjestelmästä EU -komission direktiivissä ((EU)2017/759) *Liikenteenharjoittajien suorittamassa PNR-tietojen matkustajayksikölle siirrossa käytettävistä yhteisistä yhteyskäytännöistä ja tietomuodoista* mukaisesti. Matkustajan ennakkotietojen puuttuminen tai vajavaisuus PNR - tiedoista aiheuttaa toiminnallisia ongelmia PIU-yksikölle.

Matkustajatietoyksikkö (5 §)

Keskusrikospoliisi ehdottaa, että ehdotetun lain 5 §:ssä matkustajatietoyksiköstä säädettäisiin yksityiskohtaisemmin esimerkiksi seuraavasti: "Tässä laissa tarkoitettu matkustajatietoyksikkö on toimivaltaisista viranomaisista muodostuva, poliisin johtama, poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 5 §:ssä tarkoitettu valtakunnallinen PTR- rikostiedusteluyksikkö sekä selkeää kirjausta matkustajatietoyksikön vastuu tehtävistä ja työntekijöistä."

Keskusrikospoliisi ehdottaa, että säännökseen myös lisätään direktiiviin perustuva kuvaus matkustajatietoyksikön tehtävistä:

"a) PNR-tietojen kerääminen lentoliikenteen harjoittajilta sekä kyseisten tietojen säilyttämisestä ja käsittelystä ja kyseisten käsittelytietojen tai käsittelytietojen lisätutkimusten tulosten siirtämisestä (ehdotetun lain) 7 § nimetyille viranomaisille

b) sekä PNR-tietojen että kyseisten käsittelytietojen tai käsittelytietojen lisätutkimusten vaihtamisesta muiden jäsenvaltioiden matkustajatietoyksiköiden ja Europolin kanssa (ehdotetun lain) 8 § ja 9 § mukaisesti."

Matkustajarekisterin käsittely (6 §)

Ehdotetun lain 6 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan matkustajatietoyksikkö voi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun käsittelyn yhteydessä verrata matkustajarekisteritietoja automatisoidusti toimivaltaisen viranomaisen, muun muassa rikostiedustelun tarkoituksessa, talletettuihin tietoihin. Keskusrikospoliisi toteaa, että lainkohdan toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan ehdotetun lain mukaista poliisia, tullia ja rajavartiolaitosta. Tämä kirjaus ei

anna mahdollisuutta verrata muihin valtion turvallisuuden suojaamiseksi perustettuihin rekistereihin, minkä Keskusrikospoliisi katsoo olevan ongelmallista matkustajatietoyksikön tavoitellun direktiivin mukaisen toiminnan kannalta. Direktiivi ei siis lähtökohtaisesti rajaa muiden viranomaisten rekistereitä soveltamisalan ulkopuolelle.

Keskusrikospoliisi ehdottaa, että edellytys toimivaltaisesta viranomaisesta poistettaisiin, koska matkustajatietoyksikön toiminnassa on ehdottoman perusteltua suorittaa matkustajatiedon automatisoituja vertailuja myös muiden kuin tässä laissa toimivaltaiseksi määritettyjen viranomaisten rekistereihin. Kysymyksessä olevia rekistereitä olisivat muun muassa Maahanmuuttoviraston hallinnoima UMA-rekisteri, Ulkoministeriön viisumirekisteri (SUVI ja VIS). Lisäksi tulee huomioida automatisoitu vertaaminen Europolin nykyisiin ja tuleviin rikos- ja rikostiedustelutietoa sisältäviin tietokantoihin (EIS). Keskusrikospoliisi toteaa, että voimassaoleva lainsäädäntö antaa mahdollisuuden verrata matkustajatietoa EIS-tietokantaan. Näin ollen on ristiriitaista, jos ehdotettu laki rajaa tämän mahdollisuuden pois.

Ehdotetun lain 6 §:n 5 momentin mukaan suojelupoliisin käsittelemiin henkilötietoihin tapahtuva vertailu on toteutettava tietoturvalisillä tavalla niin, siten kuin suojelupoliisin kanssa sovitaan. Vertailun voi suorittaa ainoastaan suojelupoliisin matkustajatietoyksikköön määräämä virkamies. Vertailun perusteella havaitut matkustajarekisteritiedot ja tietojen käsittelyn tulokset voidaan luovuttaa eteenpäin ainoastaan suojelupoliisin suostumuksella. Keskusrikospoliisi toteaa, että kun tietojen vastaanottamiseksi käyttöön otettava PNR RATAS -järjestelmä antaa suojelupoliisin rekisteriin viittaavan käsittelytuloksen, tulee suojelupoliisin virkamiehen hoitaa koko käsittelyprosessi alusta loppuun. Keskusrikospoliisi toteaa, ettei PIU-yksikössä ole kuitenkaan riittävästi suojelupoliisin resursseja, mikä voi aiheuttaa matkustajatietojen käsittelyyn työhön. Yksittäisellä osumalla suojelupoliisin rekisteriin on myös laajempaa vaikutusta koko matkustajatietolistan käsittelyyn. Keskusrikospoliisi ehdottaa, että matkustajatietojen käsittelyprosessin voi suorittaa jokainen PIU-yksikköön työskentelemään määrätty virkamies. Vertailun mahdollisen lisätutkimuksen voisi suorittaa vain suojelupoliisin virkamies, jonka päätöksellä tieto voitaisiin luovuttaa eteenpäin.

Ehdotetussa laissa ei ole säädetty mahdollisuudesta verrata matkustajatietoja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 3 §:n mukaiseen rahanpesurekisteriin. Keskusrikospoliisi toteaa, että rahanpesun torjunnassa on kyse nimenomaan vakavan rikollisuuden torjunnasta. Rahanpesu on kriminalisoitu rikoslain 32 luvun 6 §:ssä. Rahanpesun selvittelykeskus selvittää epäilyttäviä liiketoimia ja sen toimintaan sovelletaan erityisesti poliisilain säännöksiä. Selvittelytyötä tehdään erityisesti rahanpesurekisterin tukemana. Rahanpesurekisteriin tallennetaan tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. PNR-direktiivin mukaan PNR-tietoja tulee verrata terrorismirikosten tai vakavan rikollisuuden ennalta estämisen, paljastamisen, tutkinnan sekä tällaisiin rikoksiin liittyvien syytetoimien kannalta olennaisiin tietokantoihin. Rahanpesurekisteri on tällaisen rikollisuuden estämisen ja paljastamisen osalta, yhteyksien löytämiseksi olennainen tietokanta: esimerkiksi PNR-varaustiedon luottokorttitieto, sähköpostiosoite ja vastaava tieto löytyy rahanpesurekisteristä.

PNR-direktiivin mukaan matkustajatietojen toimittamisen taustalla ei ole mitään tietoihin liittyvää epäilystä. Tietoja kuitenkin verrataan direktiivin mukaisesti sellaisiin olennaisiin tietokantoihin, joilla voidaan estää, paljastaa ja selvittää terrorismia ja vakavia rikoksia, jolloin tavoitteena on tunnistaa sellaisia rikollisyhteyksiä, jotka eivät ole aiemmin olleet lainvalvontaviranomaisten tiedossa.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan rahanpesurekisteriä koskevat säännökset eivät kiellä rekisterinpitäjää luovuttamasta ja käyttämästä tietoja matkustajatietojen vertaamista koskevaan tarkoitukseen. Näin ollen Keskusrikospoliisi katsoo, että ehdotettuun lakiin tulisi tehdä lisäys, joka mahdollistaisi rahanpesunrekisterin ja matkustajatietojen vertaamisen.

Matkustajarekisteritietojen luovuttaminen (7 §)

Keskusrikospoliisi pitää säännöksen kirjausta "*(t)iedot tai tietojen käsittelyn tulokset voidaan luovuttaa toimivaltaisille viranomaisille myös perustellun ja riittäviin havaintoihin perustuvan pyynnön perusteella*". Keskusrikospoliisi ehdottaa, että kohdasta poistetaan maininta *riittävät havainnot* ja sanamuoto muutettaisiin muotoon "*(k)äsittelyn tulokset voidaan luovuttaa asianmukaisesta ja perustellusta pyynnöstä*".

PNR-direktiivin 7 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat jatkokäsitellä matkustajatietoyksiköltä vastaanotettuja PNR-tietoja tai PNR-tietojen käsittelyn tuloksia vain tiettyyn tarkoitukseen, kuten terrorismirikosten tai vakavan rikollisuuden ennalta estämistä, paljastamista, tutkintaa tai tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia varten. Artiklan 5 kohdan mukaan 4 kohta ei vaikuta kansallisen oikeuden mukaisiin lainvalvonta- tai tuomiovaltuuksiin, jos tällaisen käsittelyn perusteella tapahtuvien lainvalvontatoimien yhteydessä tulee esiin muita rikoksia tai viitteitä sellaisista. Näin ollen Keskusrikospoliisi ehdottaa lisäyksenä, että matkustajatietoyksikön käsittelemiä tai luovuttamia tietoja voidaan käyttää vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnan käyttötarkoituksen lisäksi käsittelyn yhteydessä esiin tulleiden rikosten ja niihin viittaavien seikkojen selvittämiseksi, estämiseksi ja paljastamiseksi. Matkustajatietoja tulisi voida käyttää aina toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyysolettavan tukemiseksi.

Matkustajarekisterin rekisterinpitäjä (13 §)

Keskusrikospoliisi ehdottaa, että tässä säännöksessä säädettäisiin myös EU-matkustajatietodirektiivin mukaisesta tietosuojavastaavasta.

Lentoliikenteen seuraamusmaksun määrääminen (16 §)

Keskusrikospoliisi toteaa, että seuraamusmaksun määrääminen tulee tapahtua korkeammalla päätöksentekotasolla. Keskusrikospoliisi ehdottaa säädettäväksi, että seuraamusmaksun määrää Keskusrikospoliisin päällikkö tai hänen määräämänsä virkamies.

4. Laki poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta.

PTR-rikostiedusteluyksiköt (5 §); tietojen käsittely PTR- rikostiedusteluyksikössä (6 §)

Keskusrikopoliisi esittää, että ehdotettuun lakiin lisättäisiin seuraava kirjaus matkustajatietoyksiköstä: "Tässä laissa tarkoitettu matkustajatietoyksikkö on toimivaltaisista viranomaisista muodostuva, poliisin johtama, poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 5 §:ssä tarkoitettu PTR- rikostiedusteluyksikkö."

Ehdotetun lain 5 §:än Keskusrikopoliisi ehdottaa lisättäväksi seuraavat kirjaukset: "PTR-viranomaisten rikostiedustelu- ja analyysitoimintaa varten voi olla valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti toimivia PTR-rikostiedusteluyksiköitä. PTR-rikostiedusteluyksikössä voi työskennellä PTR-viranomaisten erikseen tehtävään määrättyjä edustajia ja myös muiden viranomaisten tiedustelu- ja analyysitehtäviin määrättyjä toimivaltaisia viranomaisia.

Keskusrikopoliisi ehdottaa, että PTR-lakiin säädettäisiin toimivaltasäännös, joka oikeuttaisi suorittamaan automaattista tietojen vertailua tietojoukoista PTR-yksikössä. Säännös voisi olla seuraavan sisältöinen: Kun rekisterinpitäjällä on laissa säädetty oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä henkilörekisteristään tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona PTR-rikostiedusteluyksikköön, sen asetetun tehtävän hoitamiseksi käyttötarkoituksen mukaisesti, päällekkäisten rikostorjuntatoimenpiteiden estämiseksi, tilanne- ja torjuntakuvan ylläpitämiseksi, saa PTR-yksikössä tehtävän hoitamisen yhteydessä verrata automaattisesti PTR-yksikön hallussa olevia tietoja automaattisesti luovutettaviin tietoihin, osuimien löytämiseksi ja yhteyksien tunnistamiseksi. Automaattinen osuma on tarkistettava manuaalisesti ennen sen käyttämistä.

Muilta osin Keskusrikopoliisilla ei ole tässä vaiheessa lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi.

Keskusrikopoliisin apulaispäällikkö

Tero Kurenmaa

Rikostarkastaja

Simeon Oikarinen